

UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATABASEN

Cirkulärnr: 23:12
Diariernr: 2023/00558
Handläggare: Cecilia Moore
Ämnesord: Social omsorg
Avdelning: Avdelningen för vård och omsorg
Sektion/Enhet: Sektionen för socialtjänst
Extern medverkan:
Datum: 2023-05-01
Mottagare: Socialnämnd
Individ- och familjeomsorg
Rubrik: Vårnadsöverflyttning till familjehem - avtal
Ersätter: 2004:39
Bilagor: Avtalsmall

Sammanfattning

Cirkuläret syftar till att ge stöd och vägledning för handläggare och beslutsfattare i kommuner gällande handläggningen av ärenden som rör avtalet vid vårnadsöverflyttning till familjehemsföräldrar. Eftersom det är generella rekommendationer bör de ses som ett stöd för utvecklande av kommunens egna riktlinjer för handläggningen av dessa ärenden. Till cirkuläret hör en avtalsmall.

SKR:s rådgivning är enbart avsedd för företrädare för kommunen vilket innebär att privata företag inte omfattas av SKR:s rådgivning. Råd och stöd ges avseende mer generella frågor. Särskilt förordnade vårnads huvudmän kan inte konsultera SKR utan hänvisas till berörd kommun.

SLUT UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATABASEN

CIRKULÄR 23:12

Avdelningen för vård och omsorg
Cecilia Moore

Socialnämnd
Individ- och familjeomsorg

Vårdnadsöverflyttning till familjehem - avtal

När ett barn har varit placerat i samma familjehem under två år från det placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttningen av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Därefter ska frågan övervägas årligen. Det framgår av 6 kap. 8 b § SoL.

Cirkulär 2023:12 ersätter cirkulär 2004:39 och innehåller rekommendationer till socialnämnden om det avtal som socialnämnden och barnets särskilt förordnade vårdnadshavare (SFV) tecknar. Avtalet reglerar respektive parts åtaganden. Till cirkuläret hör en avtalsmall för detta ändamål.

Informationen i detta cirkulär är viktig för de familjehemsföräldrar som överväger att bli SFV liksom för avtalets tillämpning. Cirkulärets innehåll berör flera olika områden, men är inte uttömmande. De familjehemsföräldrar som står inför att överta vårdnaden, behöver få god information och möjlighet att ställa frågor när överflyttning av vårdnaden aktualiseras.

Avtalet

Det som regleras i avtalet rör de ekonomiska förhållandena mellan socialnämnden och SFV. Det finns inget som hindrar att avtalet även reglerar vad som gäller kring vilket stöd socialnämnden ska ge vårdnadshavaren, om hen begär att råd och stöd ska ges av den socialnämnd som beslutat om familjehemsplaceringen (6 kap. 11 § andra stycket SoL). Observera att bestämmelsen i 6 kap. 11 § SoL omfattar endast råd och stöd och är en särregel i förhållande till reglerna om ansvarig kommun i 2 a kap. SoL. I de fall vårdnadshavare är i behov av insatser som inte kan ges utan beslut om bistånd enligt SoL är det som regel bosättningskommunen som ska ansvara för detta. Insatser som är riktade till barnet ska vanligtvis, enligt reglerna om ansvarig kommun, ges i den kommun där barnet är bosatt.

Arvodet och omkostnadsättningen omräknas årligen i enlighet med SKR:s rekommendationer¹, om inget annat framgår av det enskilda avtalet. Avtalet bör i samband med detta följas upp på initiativ av socialnämnden, eller vid annat tillfälle enligt avtalet.

Inför en vårdnadsöverflyttning till familjehemmet behöver socialnämnden informera barnets blivande SFV om vilka välfärdsförmåner som ska sökas och hur dessa påverkar ersättningen från kommunen.²

Socialnämnden bör tillsammans med de blivande SFV i förväg ha gått igenom avtalet inför att det ska undertecknas.

Beräkning av ersättningar

En SFV har ingen försörjningsskyldighet för barnet. Den socialnämnd som har ansökt i domstol om vårdnadsöverflyttningen har därför fått rätt att fortsätta betala den SFV som tidigare har varit barnets familjehem en skälig ersättning. Detta framgår av 6 kap. 11 § SoL och gäller oavsett om familjehemsplaceringen skett med stöd av SoL eller LVU. Inget hindrar att detta även tillämpas i det fall barnet varit placerat som en insats enligt 9 § 8 LSS.

En skälig ersättning bör motsvara vad som tidigare har utbetalts i familjehemsersättning, det vill säga arvode och omkostnadsersättning. Denna ersättning ska reduceras med pengar som kommer från annat håll avseende vård och omkostnader, till exempel socialförsäkringsförmåner, avkastning av kapital. SFV förbinder sig att söka de bidrag och förmåner som barnet har rätt till.

För att beräkna den kompletterande omkostnadsersättningen behöver kommunen kännedom om aktuella nivåer på olika socialförsäkringsförmåner med mera som utges för barnet. Aktuella uppgifter skall lämnas av SFV. Vidare framgår av avtalets 5 § d att SFV samtycker till att kommunen inhämtar ekonomiska uppgifter om socialförsäkringsförmåner hos Försäkringskassan. När den kompletterande omkostnadsersättningen ska beräknas, kan det även bli aktuellt att hämta in uppgifter från andra myndigheter än Försäkringskassan, till exempel Pensionsmyndigheten i de fall barnet har barnpension eller efterlevandestöd.

När barnet fyller 18 år får det själv tillgång till sina eventuella besparingar, till exempel arv, försäkringsersättning och i förekommande fall även efterlevandepension - barnpension. Detta kommer att påverka nivån på

¹ [Ersättning, rekommendationer | SKR](https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/familjehemsvard/ersattningrekommendationer.1506.html)

(<https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/familjehemsvard/ersattningrekommendationer.1506.html>)

² [Socialförsäkringsförmåner – när ett barn placeras i samhällsvård - Kunskapsguiden](https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/socialforsakringar/formaner-for-barnfamiljer/socialforsakringsformaner--nar-ett-barn-placeras-i-samhallsvard/)

(<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/socialforsakringar/formaner-for-barnfamiljer/socialforsakringsformaner--nar-ett-barn-placeras-i-samhallsvard/>)

omkostnadsersättningen eftersom barnet kan bidra till eller helt klara sin försörjning. Omkostnadsersättningen behöver då räknas om. Vid en sådan bedömning är det dock viktigt att barnet även i framtiden kan ha ett litet sparande för att möjliggöra cykel, körkort eller annat som kan anses vara rimligt sett till barnpensionens syfte.

Kommunens ersättningar kan höjas eller sänkas om förhållandena väsentligen förändras. Som exempel kan nämnas att barnets omvårdnadsbehov ökat sedan ersättningarna fastställdes, eller minskat, exempelvis genom att barnet går i skola på annan ort.

Om barnet har egna tillgångar

En SFV får i vissa situationer använda barnets tillgångar eller inkomster till barnets försörjning och nytta på samma sätt som en förälder. Vilka medel som får användas till vad regleras i 12-14 kap. föräldrabalken. Många gånger är barnets tillgångar spärrade med en så kallad överförmyndarspär. Om barnets tillgångar är spärrade med en så kallad överförmyndarspär, måste SFV ansöka om överförmyndares tillstånd för att ta ut pengar från barnets konto, omplacera vissa placeringar med mera. Ansökan kan gälla ett större inköp som inte tillhör det vardagliga, och som i vissa situationer kan bekostas av barnets sparade medel om det inte ryms inom de välfärdsförmåner som utgår till barnet (barnpension med mera). Barnets medel (tillgångar och inkomster) får dock enligt föräldrabalken inte användas till någon annans kostnader/uppehälle.

SFV ska varje år redovisa till överförmyndaren hur barnets tillgångar har förvaltats, oavsett om tillgångarna är spärrade eller inte.

Kontrolluppgift till Skatteverket

Kommunen skall skattemässigt behandla arvode och omkostnadsersättning till SFV på samma sätt som när det gäller familjehemsvård. Det innebär att avdrag skall göras för preliminärskatt samt att lagstadgade avgifter skall betalas av kommunen. Kontrolluppgift på utbetalda ersättningar skall sändas till Skatteverket.

Försäkringar

Kommunen har inget försäkringsansvar för barnet sedan vårdnaden överflyttats. SFV:s hemförsäkring omfattar även barnet. Det är lämpligt att parterna i samband med avslutningen av familjehemsvården och övergången till att vara SFV klarar ut eventuella anspråk på ersättningar för skador som barnet kan ha orsakat under familjehemsvården.

Vid tvister

Kommunen kan bevilja SFV ersättning för kostnader för familjerättsliga tvister mellan SFV och barnets föräldrar. Här avses tvister om vårdnad, umgänge eller namn. Ersättning kan lämnas för kostnader som inte täcks av försäkring eller allmän rättshjälp. För att få ersättning ska SFV ha gjort

anmälan till kommunen redan i samband med att den familjerättsliga tvisten aktualiserats.

Avtalets giltighet

Kommunens åtagande bör följa bestämmelserna om underhållsskyldighet i föräldrabalken. Det innebär att ersättning utges till dess barnet fyller 18 år. Om barnet går i skolan, eller återupptar skolgången efter fyllda 18 år, gäller avtalet till dess barnet slutat skolan, dock längst till dess barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning (7 kap. 1 § andra stycket FB).

En förutsättning för avtalets giltighet är att SFV har barnet i sin vård. Om barnet vistas på annan ort till följd av sin skolgång eller får insatsen bostad med särskild service enligt 9 § 8 LSS anses barnet vara bosatt hos SFV. Omkostnadsersättningen kan dock komma att påverkas, se under rubriken Beräkning av ersättningar.

Det avtal som ingås kan avse ersättningar för många år. Det är inte möjligt att överblicka vilka förändringar av betydelse som kan inträffa under denna tidsperiod. Avtalet har därför en bestämmelse som ger parterna möjlighet att säga upp avtalet om förhållandena väsentligen förändrats. Någon uppsägningstid i sådana fall är inte möjlig att bestämma i förväg utan får bedömas utifrån aktuell situation.

Mall för avtalet

SKR har tagit fram en mall för avtalet mellan socialnämnden och SFV som även innehåller en beräkningsblankett för omkostnadsersättningen till SFV. Mallen finns att ladda ner på [SKR.se](https://skr.se).³

Sveriges Kommuner och Regioner
Avdelningen för vård och omsorg

Åsa Furén Thulin

Bilagor:
Avtalsmall

³ [Barn och unga | SKR](https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga.463.html)
(<https://skr.se/skr/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga.463.html>)